

На підставі вищевикладеного, пропонуємо суб'єктом злочину за ст. 135 КК України визнавати: по-перше, особу яка сама поставила потерпілого в небезпечний для життя стан; по-друге, особу, яка зобов'язана піклуватися про іншу особу (потенційного потерпілого). До таких осіб відносяться особи, які офіційно визнані піклувальниками згідно цивільного (ч. 4 ст. 63 ЦК України) або сімейного законодавства (ч.1 ст. 55 (дружина та чоловік), ч. 2 ст. 150 (батьки), ч.1 ст. 172 (повнолітній син чи дочка), ст. 264 (внуки, правнуки; повнолітні брати, сестри, пасинки, падчерки; особи, які проживали однією сім'єю з особою, яка потребує піклування, до досягнення повноліття) Сімейного кодексу України). Інші випадки про які зазначено в теорії кримінального права не охоплюються поняттям «піклування» (зокрема, це стосується договору довічного утримання).

Кушакова-Костицька Н.В., к.ю.н.,
с.н.с., заслужений юрист України

ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Сьогодні як ніколи постає питання створення нової інформаційної парадигми – на рівні глобальному і на рівні конкретної країни. Адже вирішення проблеми інформаційної безпеки в умовах побудови інформаційного суспільства гарантує державі певну політичну і соціально-економічну стабільність. Враховуючи розвиток інформаційних та медійних технологій і його наслідки, зокрема, в українському суспільстві, виникає ситуація, коли йдеться вже не просто про інформаційні правопорушення, а навіть про інформаційні злочини.

Яким же чином можна регулювати Інтернет та інші види медіа-простору в умовах «світу без кордонів», щоб уникнути інформаційної злочинності? За якими критеріями можна ідентифікувати «інформаційного злодія», де є межа між «інформаційним злодієм» та «інформаційним правопорушником»?

Фактично вітчизняне правознавство не дає відповіді на це питання, навіть ще не зроблено такої спроби. І головна проблема для його вирішення полягає у виробленні конкретної ідеології на державному рівні, яка б передбачала стандарти «шкідливості» або, навпаки, «корисливості» тієї чи іншої концепції, теорії, установки, етичних принципів тощо.

Невирішеною є ситуація із ставленням до релігії як носія морально-етичних цінностей і принципів у суспільстві. На території України проживають люди не тільки різних національностей, але й зовсім різних віровчень – православні (домінують), греко-католики, католики, мусульмани, іудеї тощо. Очевидно, виникає конфлікт між ідеологічними установками, які пов'язані із політичним курсом на євроінтеграцію і тими європейськими цінностями, що притаманні сучасному західному світу, і тими традиційними місцевими нормами моралі, які переважають в українському суспільстві і по сьогодні. Це стосується одностатевих шлюбів, ставленням до людей нетрадиційної сексуальної орієнтації, до евтаназії (в тому числі дитячої), міжрасових питань і т.д. На цій основі виникає подвійна мораль, подвійні стандарти щодо розуміння добра і зла, і, як результат, певна роздвоєння свідомості, психологічні розлади, що ведуть до зростання рівня злочинності, до протистояння у суспільстві (вже збройного).

Таким чином без вироблення чіткої ідеологічної політики держави щодо моральних принципів, прийнятних і зрозумілих для більшості членів суспільства, без прийняття відповідної нормативно-правової бази, що закріплює ці принципи, не можливо регулювати інформаційні процеси, не можливо захистити населення від того безконтрольного медійного «навалу», що обрушився останнім часом на Україну.

Характерним прикладом такого формально чинного, а реально недіючого закону є Закон України «Про захист суспільної моралі» № 1296-IV від 20 листопада 2003 р., згідно із статтею 2 якого забороняється пропаганда війни, національної та релігійної ворожнечі, зміни шляхом насильства конституційного ладу або

територіальної цілісності України; фашизму та неофашизму; бузувірства, блюзнірства, неповаги до національних і релігійних святинь тощо. Разом з тим, інформацію, яка відповідає буквально кожному пунктові цієї статті, кожен день можна зустріти в усіх видах медіа – на радіо- і телебаченні, в Інтернет, газетах, журналах і т.д. Так, нацистська та неонацистська символіка на вулицях та екранах телевізорів стала вже повсякденною і звичною, не викликає ні зауважень, ні подиву...

Це в черговий раз свідчить про те, що економічні інтереси окремих осіб або певних соціальних (асоціальних?) груп переважають над інтересами загальносуспільними, особливо, коли йдеться про духовне здоров'я нації, яке не можна зміряти дивідендами та оцінити у грошовому еквіваленті. Тобто, коли йдеться про суспільну мораль, не діє ні закон, ні контролюючі органи, визначені для цього законом, ні громадські організації, що покликані в умовах розбудови громадянського суспільства здійснювати контроль як над державними структурами, так і над суспільними процесами в цілому.

Дуже складна ситуація із законодавчим регулюванням та визначенням відповідальності, зокрема, кримінальної, в інформаційній сфері. Є статті Кримінального кодексу України, що визначають кримінальну відповідальність за спам, але спам – це лише небажана реклама. Є статті, що визначають відповідальність за поширення такої інформації, як наклеп, образа і т.п., але немає реального механізму, який би вирішував проблему з поширенням дифамації, що, наприклад, притаманно законодавству США. В українських ЗМІ сьогодні поширюється на замовлення будь-яка інформація про будь-що й будь-кого, і відповідальність за це визначається не нормами кодексів, насамперед ККУ (див. ст. 27 Закону України «Про інформацію» № 2938-VI від 13 січня 2011 р., ст.ст. 111, 163, 176, 258-2, 362, 363-1 ККУ), а знов таки, замовленням на знищення небажаного видання окремими особами чи організаціями.

Таким чином хотілось б акцентувати увагу громадськості на проблемах, що виникли в інформаційній сфері, і які можуть

привести до серйозних негативних наслідків не стільки вже в інформаційній площині, скільки в духовній, психологічній, а в подальшому в усіх інших сферах сучасного українського соціуму. Незрозумілість морально-етичних орієнтирів, неврегульованість ідеологічних та релігійних проблем, щоб не сказати, духовна порожнеча, що прийшла на зміну комуністичній ідеології, може привести до криміналізації та деморалізації нашого суспільства та структурних проблем в розбудові правової держави в Україні.

Кришевич О.В., професор кафедри кримінального права НАВС, к.ю.н., доцент

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ШАХРАЙСТВО ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ АБО ІНШИХ БОЙОВИХ РЕЧОВИН

Основною характерною ознакою зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв є їх призначення - ураження живої цілі, знищення чи пошкодження навколишнього середовища і вони можуть бути, як саморобними, так і виготовле-промисловим способом. Але традиційне поняття зброї, як пристрою і засобу ураження та знищення живої цілі, повинно бути розширене. І відповідно, значимими для кримінально-правової науки повинні бути не тільки властивості зброї (предмета злочину), що виражаються у спроможності спричинити людині смерть та тілесні ушкодження, а й ті її властивості, що виражаються у спроможності позбавляти людину на деякий час свободи дій, при цьому не спричиняючи їй тілесних ушкоджень у виді порушення анатомічної цілісності. Адже не викликає сумніву, що зброя з такими властивостями може бути також ефективним засобом (знаряддям) у руках злочинців для досягнення ними своїх злочинних намірів. Крім того, не виключається, що при цьому у разі перевищення при застосуванні останніми відповідних